

MEDYADA TEMSİL VE HAYALİ BİR AZINLIK: SÜRYANİLER

Suat SUNGUR*

Özet:

Etnik, dinsel, kültürel, sınıfsal ayrımların olduğu toplumlarda haber, bilgi, eğitim ve eğlence gibi ihtiyaçlara yanıt veren yayın türlerinin içeriklerinde farklı düşüncelere ve görüş açılara yer verilmesi, izler kitlenin tüm bileşenlerinin göz önünde tutulması, yayınların kişi ve grup farklılıklarını temsil etmede denge sağlanması ve farklı grupları kucaklayan çoğulcu ve birleştirici yayın politikalarının yaratılması çoğulculuğun temsili açısından oldukça önemli olduğu gibi demokratik bir yaşamın varlığı ve devamının sağlanması için de olmazsa olmaz koşullardandır. Günlük pratiklere baktığımızda ise medyanın etnik çeşitlilik gösteren Türkiye toplumunun ulusal ve kültürel bütünleşmesinde önemli bir rol üstlenmesi gerektiği halde, azınlıkları ancak ulusal ve kültürel bütünleşmeleriyle doğru orantılı olarak gündemine aldığı söylenebilir. Araştırma, nicel analiz yöntemi ile etnik ve dinsel azınlıklar içinde yer alan Süryanilerin haber portallarında temsili konusunu incelemeyi amaçlamıştır. Konu hakkında yoğun bir analiz değil aksine, daha çok çoğunluk/azınlık temsiliyetlerini saptamak amacıyla kullanılan bu yöntemle yapılan taramadan elde edilen bulgular sayısal tanımlara dayalı olarak, 01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarında etnik ve dinsel bir azınlık olan Süryaniler ile ilgili haber başlıkları ve haber metinlerinin yazılı/açık olmayan özelliklerini ortaya çıkarmıştır. Araştırma, söz konusu haber portallarının Süryanilerin temsilinde 'klişe temsillere' yer verdiği, etnik ve dinsel azınlıklar içinde yer alan Süryanileri nadiren gündemine aldığı ve dolayısıyla Süryanilerin bu haber portallarında yeterince temsil edilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Süryani(ler), azınlık, etnik-dinsel grup, temsil, haber portalı

GİRİŞ

Köken olarak Latince'de '*küçük*', '*az*' anlamına gelen '*minor*' kelimesine dayanan azınlık kavramı (Duran ve Arıdemir, 2005: 1) geniş (sosyolojik) ve dar (hukuksal) olmak üzere iki açıdan ele alınabilir (Oran, 2010: 25-26). Sosyolojik açıdan azınlık kavramı, bir toplulukta sayısal bakımdan az olan, başat olmayan, çoğunluktan farklı niteliklere sahip olan grup olarak ele alınabilirken, hukuksal açıdan bütün devletlerin kabul ettiği bir tanımına ise bugüne kadar ulaşamamıştır. Konuyla ilgili genel kabul görmüş hukuksal bir azınlık tanımına ulaşamamasının nedenlerinden biri, tanım konusundaki belirsizliğin aynı zamanda her devletin kendi politik çıkarları doğrultusunda, ülkelerinde azınlıkların varlığını reddetme ya da varlığını kabul ettikleri azınlıkların statüsünü dar yorumlama eğilimlerine dayanak olmasıyken, diğer nedenler de devletlerin hukuksal bir azınlık tanımıyla kendilerini bağlamak istememeleri ve kolektif azınlık haklarının gündeme gelmesinden duydukları endişedir(1). Bununla birlikte, azınlık kavramının hukuksal olarak nitelendirilmesinde, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun(2) 'Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu' (bu organın adı 1999 yılında "İnsan Haklarının Korunması Alt-

---

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi, suatsungur@aydin.edu.tr

(1) Daha detaylı bilgi için bkz: Ayşe Özkan DUVAN, 'Avrupa Birliği ve Azınlık Hakları', Avrasya Dosyası, C.10, S.2, (Yaz 2004), s. 193; Nurcan ÖZGÜR, Etnik Sorunların Çözümünde Etnik Parti: Hak ve Özgürlükler Hareketi 1989-1995, İstanbul, Der Yayınları, 1999, ss. 38-40; Will KYMLICKA, Çok Kültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi, (Çev.) Abdullah YILMAZ, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1998, ss. 71-92.

(2) Bu organ, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Mart 2006 tarihinde aldığı kararla yerini Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'ne bırakmıştır.

Komyonu” olarak değiştirilmiştir) raportörü Francesco Capotorti'nin 1978 yılında önerdiği azınlık tanımı temel çerçeveyi oluşturmuştur (Çavuşoğlu, 2001: 33). Capotorti, azınlık kavramını “başat olmayan bir durumda olup, bir devletin geri kalan nüfusundan sayısal olarak daha az olan, bu devletin uyruğu olan üyeleri etnik, dinsel ve dilsel nitelikler bakımından nüfusun geri kalan bölümünden farklılık gösteren ve açık olarak olmasa bile kendi kültürünü, geleneklerini ve dilini korumaya yönelik bir dayanışma duygusu taşıyan grup” olarak tanımlar (Oran, 2001: 67).

Dayton Üniversitesi Hukuk Okulu ise azınlık kavramını ‘hıyerarşik ilişkide ikincil, üyeleri anlamlı bir biçimde yaşam üzerinde daha az güç hakkına sahip veya çoğunluk grubundan daha az kontrol hakkına sahip, sayı olarak çoğunluğu oluştursa bile başarı, eğitim ve refah alanında olanakları daraltılmış gruplar’ şeklinde tanımlar (<http://academic.udayton.edu/race/01race/minor01.htm>, 23.09.2011).

Bu tanım ve buna benzer diğer azınlık tanımları (Ürer, 2003: 17-21) temelinde azınlık olmanın ana öğelerini ortaya koymak mümkündür (Kurubaş, 2004: 17-19). Bunlar; 1- farklılık, 2- sayısal açıdan az olma, 3- başat (dominant) olmama, 4- vatandaş (yurttaş) olma ve 5- öz bilince (azınlık bilinci) sahip olmak olarak sıralanabilir. Azınlık olmanın ana öğeleri olarak belirtilen bu beş koşuldan ilk dördü azınlık olmanın nesnel koşulları, beşinci ve son koşul ise azınlık olmanın öznel koşulu olarak nitelendirilmekte olup (Oran, 2010: 26-27), bir ülkede bu koşulların tümünü taşıyan bireyler varsa o ülkede azınlığın da olduğu kabul edilmekte; ülke devletinin bu gerçeği kabul etmesi veya inkâr etmesi 1991 yılında gerçekleştirilen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Cenevre Azınlık Uzmanları Toplantısı’ndan beri bir şeyi değiştirmemektedir (Taşdemir ve Saraçlı, 2007: 26). Ancak bu durum her farklılığın azınlık yaratacağı anlamına da gelmemektedir. Nesnel koşulların tamamının mevcut bulunması durumunda bile, önemli olan ‘öznel koşul’ yani azınlık bilincidir. Eđer azınlık bilinci yoksa azınlık da yok demektir. Bu son husus da, 1991 yılında gerçekleştirilen AGİK Cenevre Azınlık Uzmanları Toplantısı’ndan beri uluslararası arenada kabul görmektedir (Oran, 2010: 37-39).

İngiliz araştırmacı Peter Alford Andrews, *Türkiye’de Etnik Gruplar* adlı eserinde kırk yedi farklı etnik gruptan(3) söz etmektedir (1992: 56). Ancak dünyada geçerli azınlık standartlarının aksine, Türkiye’deki resmi azınlık tanımı ve uygulaması dar bir yorumla ele alınmaktadır. Bir başka deyişle azınlık kavramı ve azınlık hakları konusundaki hukuki ve siyasi tutumu gerek iç gerekse dış politika çerçevesinde tekdüzelik sergileyen Türkiye’nin (Öktem, 2005: 169) azınlık olarak kabul ettiği kişiler Osmanlı’nın son

---

(3) Bugün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve azınlık gruplarına mensup olan kişilerin sayısı tam olarak bilinmemektedir, zira devlet nüfus sayımlarında vatandaşların etnik, dini ve diğer kökenlerine ilişkin sorular sormamaktadır. 1990 yılına kadar yapılan nüfus sayımlarında anadilin ne olduğu sorulmakta idiye de, Devlet İstatistik Kurumu 1965 yılından itibaren bu bilgiyi açıklamamaya başlamıştır. Dolayısı ile Türkiye’deki azınlıklara ilişkin resmi nitelikli tek bilgi, 1965 yılında yapılan nüfus sayımında anadilini beyan edenlerin sayısıdır. Bu bilgi günümüz koşulları için güncel değildir ve anadilin, kişinin etnik kökeninden daha çok ailede konuşulan dilin göstergesi olması sebebiyle muhtemelen doğru da değildir. Türkiye’de yaşayan azınlıkların sayısı ile ilgili yapılmış tek bilimsel araştırma İngiliz araştırmacı Peter Alford Andrews’in 1989 yılında Almanya’da İngilizce olarak basılmış “Türkiye’de Etnik Gruplar” başlıklı kitabıdır. Bu kitap oldukça detaylı haritalar sunar ve nüfus dağılımı tabloları içerir. Ancak kitapta kullanılan nüfus dağılımı tablolarında 1965 Genel Nüfus Sayımı temel alınmıştır. Andrews’in çalışmasının dışında Türkiye’de azınlıkların sayısı konusunda yapılmış başka bir bilimsel araştırma da yoktur.

zamanlarından itibaren bu statüde kabul edilmeye başlanmış olan gayrimüslimler(4) olup, gayrimüslimlerin de hepsi bu statü içine alınmamaktadır. Dolayısı ile Türkiye’de azınlıklar denildiğinde, devletin resmi olarak kabul ettiği azınlıklar tablosu ile uluslararası standartların uygulanması sonucu ortaya çıkan tablo arasında farklar olduğunu öne sürmek yanlış olmayacaktır (Oran, 2010: 47).

Türkiye’deki azınlıkların statüsü, azınlıkları din temeline dayalı olarak tanımlayan 1923 tarihli Lozan Antlaşması ile tesis edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı ertesinde yapılan bütün azınlık koruma antlaşmalarının birinci temel ayırıcı özelliği, dönemin standartlarını oluşturan “soy, dil, din azınlıkları” ölçütüdür. Bu ölçüt, antlaşmaların ilki ve dolayısı ile ‘şablonu’ olan Polonya Azınlıklar Antlaşması’nın m. 8, 9/2 ve 12 geçmektedir. ‘Soy, dil ve din azınlıkları’ terimi, Lozan Antlaşması’nda her seferinde ‘gayrimüslimler’ terimiyle değiştirilmiştir (Oran, 2010: 63-64). Lozan Antlaşması, gayrimüslimler için tam vatandaşlık hakları öngörmekte ve Türk hükümetine müspet yükümlülükler yüklemektedir. Antlaşma bu hükümlerin Türk hukuk sistemi içerisinde üstün bir konuma sahip olduğunu belirtmektedir.

Her ne kadar Lozan Antlaşması tüm gayrimüslimlere azınlık statüsü tanısa da, Türkiye uygulamada Antlaşma’nın kapsamını Ermeniler, Museviler ve Rumlarla sınırlandırmıştır(5). Lozan Antlaşması’nın dışında Türk anayasal düzeni de azınlıklar sorununu, bu meseleye ‘hiç değinmeden’ çözmüştür. Nitekim cumhuriyet tarihinde

---

(4) Türkiye’deki gayri-Müslimlerin zimmilikten azınlık statüsüne varan tarihsel süreçleri ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. Murat SARAÇLI: *Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Azınlıklar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 65-71.

(5) Oysa “Asurileri ve Keldanileri de içine alacak biçimde kullanılan Süryani terimiyle anılan ve kökeni ilk Hıristiyanlara dayanan gayrimüslimler başta olmak üzere, Türkiye’deki bütün gayrimüslim vatandaşların (Nasturi, Yezidi, Protestan, vb.) Lozan korumasına dâhil olduklarına hiçbir hukuksal kuşku yoktur.” Daha detaylı bilgi için bkz. Oran, 2010, s. 51-52 ve 63-82). Nitekim 2003 yılına kadar yapılan uygulamalara bakıldığında Türkiye’nin üç tarihsel gayrimüslim grup dışında kalan diğer gayrimüslimlerin dillerini, okullarını ve vakıflar vb. gibi çeşitli kurumlarını Lozan Antlaşması’nın koruması altında saymadığı söylenebilir. Söz konusu durum, 02.01.2003 tarihinde kabul edilen Dördüncü AB Uyum Paketinin 3. maddesinin uygulanması için 24.01.2003 tarihinde çıkartılan Yönetmeliğe bir gayrimüslim vakıflar listesi eklenmesi ve böylece ilk defa bu üç geleneksel azınlık dışında kalan gayrimüslimlerin de tanınmasına dolaylı yoldan ulaşılması ile kısmen de olsa çözümlenmiştir (Oran, 2010: 51-52). (Bu noktada Süryanilerin Cumhuriyetin ilk döneminde devlet gözünde diğer gayrimüslimler gibi azınlık kabul edildiklerine dair iki önemli nokta varlığını belirtmekte de yarar olduğu kanaatindeyiz: 1. Mor Gabriel Manastır Vakfı’nın 1936 Beyannamesi olarak bilinen ve o dönemde azınlık vakıflarının mal varlıklarını öğrenmek için azınlık vakıflarından istenen bir beyanname vermesi. 2. Mardin’de 1928 yılına kadar açık olan bir Süryani okulunun olması ve 1928’de Okul müdürünün okulu kapatmak için resmi kurumlara başvurması ve bu başvurudan sonra okulun kapatılması. Ancak zamanla Süryanilerin büyük bölümünün kırsal alanda yaşaması nedeniyle ve kentlerde yaşayan Süryanilerin de azınlık haklarını kullanma konusundaki korku ve isteksizliği nedeniyle devletin Süryanileri gayrimüslim azınlık kapsamına almama gibi bir eğilim içinde girdiği söylenebilir.) Daha sonra 27.02.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5757 sayılı Vakıflar Kanunu ve 22.08.2011 tarihli ve 651 sayılı KHK ile de geleneksel azınlıklar dışında kalan azınlık mensuplarının yıllardır dile getirdikleri şikâyetlerin giderilmesi hususunda da önemli adımlar atılmıştır. Bu gelişmeler ışığında Türkiye’nin bugün üç tarihsel gayrimüslim grup dışında kalan azınlıklara yönelik tutumunun Osmanlı’nın son döneminde yürütülen azınlık politikalarından çok farklı olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır: Örneğin, 1878 Berlin Konferansı’nda, II. Abdülhamit’in azınlıkların haklarını korumaya dair vermiş olduğu sözler, on dokuzuncu yüzyılın güçlü devletlerinin dayatmasıyla gerçekleşmiştir. Yine on dokuzuncu yüzyıl sonunda azınlıkların haklarını güvence altına almaya çalışan Tanzimat Fermanı ile yapılan/yapılmaya çalışılan değişiklikler, günümüzde de içten gelen dinamikler nedeniyle değil, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çalışmaları nedeniyle yapılmaktadır.

kabul edilen bütün Anayasa metinleri incelendiğinde ‘azınlık’ terimine, Lozan azınlıkları dâhil, tek bir atıf bile bulunmadığı görülür. Öte yandan azınlıklara yönelik olarak Türkiye, hem azınlık haklarını tanıyan yasalar aracılığıyla doğrudan, hem de ayrımcılıkla mücadeleye yönelik bir yasa aracılığıyla dolaylı olarak oluşturulmuş bir yasal çerçeveden de yoksundur. Türkiye’nin uluslararası sözleşmelere ilişkin dış politikası da “gayrimüslimler dışında hiçbir azınlığa yasal koruma verilmemesini sağlama gayretindedir. Çerçeve Sözleşme örneğinde görüldüğü gibi, söz konusu sözleşme özel olarak azınlık hakları konusunda ise, izlenen politika bu sözleşmeyi imzalamama şeklindedir. Sözleşme münhasıran azınlıklar konusuna ilişkin değilse, ancak azınlıklara haklar tanıyan hükümler getiriyorsa, bu durumda izlenen politika, ilgili hükümlere çekince koymak suretiyle sözleşmeyi imzalamak şeklindedir” (minorityrights.org/download.php?id=435, 11.12.2007). Bu açıdan bakıldığında yürürlükteki Anayasanın ve Türk dış politikasının, Türkiye’nin gayrimüslimlere anayasada azınlık statüsü tanımaksızın Lozan Antlaşması’na uygun davranır şekilde kalmasını sağlamak ve Lozan korumasının genişletilmesini veya derinleştirilmesini önlemek amacına hizmet etmekte olduğu söylenebilir.

Türkiye’de Etnik Bir Azınlık Olarak Süryaniler

Klasik Yunancada **ἔθνος** *ethnos* sözcüğü, (1) “Birlikte yaşayan insan grubu, topluluk”; Homeros’tan sonra (2) “ulus, halk” anlamında, ilerleyen süreçte ise (3) “yabancı, barbar halklar” için kullanılmıştır. İncil’in içinden doğduğu, Yeni Ahit’i yazanlara göre, *ta ethnê*, Yahudi veya Hıristiyan olmayan halkları ifade etmek için kullanılmıştır (Liddell ve Scott, perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.00571940, 21.10.2011).

Alman sosyolog Max Weber etnik grup olgusunu; “Aralarında kan bağı olup olmadığına bakmaksızın aynı ortak kökene sahip olduklarına inanan ve böylece bir toplumun ortaya çıkması için gerekli olan temeli oluşturan insan toplulukları. (...) Fiziksel veya geleneksel benzerlikleri (ya da her ikisi birden) nedeniyle veya sömürgecilik ya da göç gibi tarihsel nedenlerle ortak bir kökene sahip oldukları biçiminde öznel bir inanca sahip olan insan gruplarıdır” (Weber, 2007: 237) şeklinde tanımlar. Max Weber’in öne sürmüş olduğu bu betimleme mercek altına alındığında bir grubun etnik olarak tanımlanabilmesi için;

- (1) Etnik grubun ortak kökene inancının vurgulanması;
- (2) Bu soyun gerçek olmasa bile inanılabilir olması;
- (3) Fiziksel ve/veya geleneksel benzerliklere sahip olması;
- (4) Tarihsel olaylar nedeniyle ortak bir kökenin varlığına ilişkin öznel bir inancın olması gibi dört özelliğe vurgu yapıldığı görülür.

Öte yandan etniklik alanında çığır açan ve ilk olarak 1969 yılında yayımlanan ***Ethnic Groups and Boundaries*** adlı kitapta Barth, antropolog Raoul Narroll’a atıfta bulunarak etnik grubu, aşağıda sıralanan dört özelliği içinde barındıran toplumsal bir kategori olarak tanımlar (Barth, 2001: 13). Bu tanıma göre etnik grup;

- (1)Biyolojik olarak kendi varlığını sürdürebilen;
- (2)Açık bir biçim ortak bazı temel kültürel değerlere sahip olan;

- (3) Karşılıklı etkileşim ve iletişimin olduğu bir alan yaratan;
- (4) Kendisi ve diğer etnik gruplara ait bireyler tarafından bir etnik gruba aidiyetle tanımlanan insanlardan oluşan toplumsal kategorilerden biridir.

Bu bilgilerin ışığında çalışma bağlamında ele alınan Süryanilerin yukarıda verilen etniklik tanımlarıyla uyumlu olup olmadıklarının anlaşılması gerekir.

Süryani adının kökeni konusunda araştırmacıların ortak bir görüşe varamadıkları gibi, Süryanilerin soyunun kökeni de hem bilim çevrelerince, hem de Süryanilerce tartışılmaya devam eden bir konudur. Ulusçuluk akımlarının yükseldiği on dokuzuncu yüzyılda kökenini aramaya başlayan Süryanilerin bir kısmı Arami halkının devamı olduklarına inanmaktayken, başka bir kısmı ise Asuri olduklarını düşünmektedir. Bunların yanına, Süryanilerin ne Arami ne Asuri ancak Süryani kilisesinin olduğu zamanda Mezopotamya'da yaşayan bütün halklardan oluşan karma bir topluluk olduğu da ileri süren görüşler de vardır.

Öte yandan Süryaniler ve etniklik arasındaki ilişki düşünüldüğünde, etnikliğin sınırlarını iyi bir kuramsal çerçevede sunan Barth'ın tanımının, Süryani kimliğini tanımlamada yararlı bir tanım olduğu söylenebilir. Barth'ın kastettiği sınırlara göre Türk Süryanileri biyolojik olarak varlıklarını sürdürmeleri, din ve dil bağlamında temel kültürel değerlere sahip olmaları, karşılıklı bir etkileşim ve iletişim ortamı yaratmaları ve hem kendileri hem de toplumun diğer üyeleri tarafından etnik grup olarak tanımlanmaları nedeniyle Türkiye'nin etnik ve dinsel gruplarından biridirler.

Bu bağlamda “din ve dil” Türkiye'deki Süryanilerin etnikliğinin iki göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle, Süryani kimliğini tanımlamada, dil ve din birbirinden ayıramayan iki önemli unsur olduğu söylenebilir. Nitekim dil, bir etnik grubun tanımlanması için ne kadar önemli olursa olsun, tek başına grubun sınırlarını betimlemek için yeterli değildir. Steve Fenton, “etnik grup ve dil arasında (...) birebir ilişki yoktur” (Fenton, 2001: 12) ifadesini kullanırken; Anthony Smith ise dilin tek başına belirleyici bir rolü olmadığını, örneğin Kelt olan İskoç dilinin İskoçların artık çoğunun konuşmadığı bir dil olmasına karşın, yine etnik bir bilincin varlığını sürmesinde önemli bir etken olduğunu, Hırvat ile Sırp'ların ve Pakistanlı ve Hintlilerin de aynı dili konuşmalarına rağmen farklı gruplar olduklarını belirtir (Smith, 1986: 52-53). Öte yandan Fenton, dilin önemini vurgulamak için “kuşkusuz güçlü bir grup mührü olduğunu, çünkü grup dışındakiler tarafından bilinmiyorsa sosyal bir dışlama aracı görevi gördüğünü”, üstelik dilin sözcüklerinin anlam taşıdığı için, “etnik grubun kültürünün aracı olarak görülebileceğini” ifade eder (Fenton, 2001: 12-13). Bu durum Türkiye Süryanileri açısından ele alındığında şunları söylemek mümkündür: “Tur Abdin'de yaşayan Süryanilerin, çoğunlukla Turoyo olarak bilinen Aramice; Mardin ve çevresi ile İdil'de, Süryanilerin anadilinin ise genelde Arapça; bugün artık Süryani bulunmayan ilçe Kerboran'da, uzun bir zamandır Süryaniler arasında da Kürtçe konuşulmaktadır. Diaspora'da modern Aramice lehçeleri hâlâ yaygınken, İstanbul'daki Süryani gençler çoğunlukla; günlük yaşamlarında Süryanice yerine Türkçeyi konuşma dili olarak kullanmaktadır” (Öztemiz, 2007: 79). Dolayısıyla Süryaniler bugün modern Aramiceyi anadili olarak kullanmasalar da, Süryanice; toplu halde dini ayinlerin gerçekleştirildiği kiliselerde toplumsal birleştirici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın Amacı:

Etnik, dinsel, kültürel, sınıfsal ayrımların olduğu toplumlarda bu grupları kucaklayan çoğulcu ve birleştirici yayın politikalarının yaratılması demokratik bir yaşamın varlığı ve devamının sağlanması için olmazsa olmaz koşullardandır. “Bunun tersi ise farklılıkları göz ardı eden monist(6) kültürel politikadır” (Akçam, 2000: 71). Bir başka deyişle haber, bilgi, eğitim ve eğlence gibi ihtiyaçlara yanıt veren yayın türlerinin içeriklerinde farklı düşüncelere ve görüş açlarına da yer verilmesi, izler kitlenin tüm bileşenlerinin göz önünde tutulması, yayınların kişi ve grup farklılıklarını temsil etmede denge sağlayabilmesi çoğulculuğun temsili açısından oldukça önemlidir. Oysa günlük uygulamaya baktığımızda medyanın etnik çeşitlilik gösteren Türkiye toplumunun ulusal ve kültürel bütünleşmesinde önemli bir rol üstlenmesi gerektiği halde etnik azınlıkları nadiren gündemine alan bir tutum izlemekte olduğu, yalnızca sistemin devamı ve sağlığı açısından gerekli gördüğü içeriklere yer verdiği ve egemen söylemin inşasına hizmet eden yayınlar yaptığı söylenebilir. Bu düşünceden hareketle bu çalışma, Türkiye'nin kültürel dokularından ve toplumsal renklerinden biri olan Süryanilerin haber portallarında temsil edilme biçimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- 1- Araştırma, genel olarak azınlık kavramı üzerinden ele alınmaya başlamış olsa da bu çalışma Türkiye’de yaşayan tüm azınlıkların değil, sadece etnik ve dinsel bir azınlık olan Süryanilerin temsili konusunun araştırılması ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarında ‘Süryani(ler)’ anahtar kelimesinin girilmesi ile ortaya çıkan haber başlıklarının 01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında taranması ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma yöntemi, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarında yayımlanan ve başlığında ‘Süryani(ler)’ kelimesinin yer aldığı haberlerin nicel analizi ile sınırlıdır.

Araştırmanın Önemi:

Süryaniler hakkında yazılan kaynaklar ve verilen bilgiler –en azından Türkiye’de– oldukça sınırlıdır. Ulaşılabilen kaynakların birçoğu Süryaniler ve Hıristiyanlık arasındaki ilişkileri incelemiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde ‘Süryani(ler)’ anahtar kelimesi girilerek yapılan taramada 1990-2011 yılları arasında yazılmış ve kabul edilmiş toplam yirmi yedi adet yüksek lisans/doktora tezinin varlığı tespit edilmiştir.

---

(6) Monizm: Her türlü varlığın temelde aynı kaynaktan meydana geldiğini ileri süren felsefi doktrindir. Monizm, her şeyin bir tek zorunluluğun, ilkenin, madde veya enerjiden olduğunu iddia eder. Mutlak olarak iki tür madde (veya zorunluluk, ilke) olduğunu ileri süren dualizmden ve mutlak olarak birçok türde madde (veya zorunluluk, ilke) olduğunu ileri süren pluralizmden ayrılır. Felsefe alanında temel sorulardan biri olan teklik-çokluk sorununa çokluğun da aslında tek olabileceği görüşünü getirir. Öte yandan monizm siyasi ve kültürel yapıda da kendine yer bulabilen bir anlayıştır. Örneğin, ‘tek dil, tek millet’ vb. ya da tarihi bir olayın yorumlanışında tek bir ‘doğru’nun olduğu ve bu tek doğrunun dışındaki savların ülkenin bütünlüğünü tehdit ettiğini ileri sürmek, monist düşünceye örnek olarak verilebilir.

İşbu tezlerin hangi anabilim/bilim dallarında araştırma konusu olduğuna bakıldığında ise genellikle tarih, din, müzik, sanat tarihi, sosyoloji, halk bilimi (folklor) bilim dallarının isimleri görülmüştür. Söz konusu zaman aralığında Su Erol'un Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda, 2008 yılında tamamlamış olduğu "*La communication interculturelle entre la communauté Chrétienne / Assyrienne et la communauté Musulmane Le cas d'une ville pluriculturelle: Mardin*" (Hıristiyan / Süryani ve Müslüman Cemaatleri Arasındaki Kültürlerarası İletişim - Bir Çokkültürlü Şehir Örneği: Mardin) başlığını taşıyan yüksek lisans tezinin, iletişim bilim dalında bugüne kadar yazılmış olan ilk ve tek tezdır. Dolayısıyla medyada Süryanilerin temsili ile ilgili daha önceden yapılmış bir kitap/tez çalışmasına ise rastlanmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çalışma, haber portallarında Süryaniler ile ilgili çıkan haberlerin niceliksel analizini yapan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

Araştırmanın Varsayımları:

Araştırmamızın varsayımları aşağıdaki gibidir:

- 1- Haber portalları, etnik azınlıkları ulusal ve kültürel bütünleşmeleriyle doğru orantılı olarak gündeme getirip, 'klişe temsillere' yer verir.
- 2- Haber portalları, etnik azınlıklar içinde yer alan Süryanileri nadiren gündemine alır.
- 3- Etnik çeşitlilik gösteren Türk toplumundaki Süryaniler, haber portallarında yeterince temsil edilmezler.

Araştırmanın Yöntemi:

Yukarıda sıralanan varsayımlar göz önüne alındığında araştırmanın temel probleminin temsil(7) üzerine yoğunlaştığı görülür. Araştırmada kullanılacak olan yöntem, nicel analiz yöntemidir. Nicel araştırma yönteminde, araştırılan konuya ilişkin, evreni temsil edecek örneklerden sayısal sonuçlar elde edilir. Elde edilen sonuçlar üzerinde gerekli istatistiksel ve matematiksel analizler yapılabilir. Nicel araştırma yönteminde, araştırma evreninin araştırma konusu hakkındaki fikrinin yönü sorgulanabilir. Bir başka deyişle konu hakkında yoğun bir analiz değil aksine, daha yüzeysel, daha çok sayısal ve çoğunluk/azınlık temsiliyetleri saptanabilir. Dolayısı ile bu çalışmada sayısal tanımlara

---

(7) 'Temsil' terimi, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te; (Ar.) a. 1. Birinin veya bir topluluğun adına davranma; 2. Belirgin özellikleri ile yansıma, sembolü olma, simgeleme (tdkterim.gov.tr/bts/, 20.09.2011); Oxford İngilizce Sözlüğü'nde ise; (1) Bir şeyi tanımlamak, akılda bir tanım, imge veya resim oluşturmak ya da aklımızda benzer bir figür oluşturmak için bir şeyi temsil etmek; (2) Temsil etmek; sembolleştirmek, anlamında olmak, önde gelen isimlerden olmak şeklinde tanımlanır (oxforddictionaries.com/definition/representation, 20.09.2011). Temsil kavramı kültürel çalışmalarda üzerinde 'önemle' durulan bir konudur. Bu önemin başlıca nedeni, karmaşık bir süreç olan temsilin dil, anlam ve kültür arasında önemli bir bağlantı noktası olmasıdır. Bir başka deyişle temsil; dil yoluyla insan zihninde bulunan kavramların anlamlarının yaratılması, insanlar, olaylar ve nesnelerin gerçek dünyası ile kurmaca dünyasını ifade eden bağıdır. Stuart Hall'a göre temsil, anlamlı bir şey söylemek ya da dünyayı anlamlı bir şekilde diğerlerine anlatabilmek için dilin kullanımınıdır (Hall, 1997: 16). "Bu anlamda temsil; sözlü, yazılı veya ikonik göstergeler kullanarak 'gerçek' maddi dünyada zaten var olan şeyleri kodlayan ya da onları yansıtan bir süreç değil, tam da bu anlamlandırma sürecine anlam üretmek ve anlamların değişimine olanak sağlayarak katılan bir süreçtir" (Çelenk, 2005: 81). Hall, bu tarz bir temsil yaklaşımını 'inşacı temsil yaklaşımı' olarak adlandırır (Hall, 1997: 5).

dayalı olarak, 01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarında etnik bir azınlık olan Süryaniler ile ilgili haber başlıkları ve haber metinlerinin yazılı/açık olmayan özellikleri ortaya konulacak, izlenecek yöntemle araştırmaya konu olan haber portallarında Süryanilerin temsilinin hem doğası hem de içerikleriyle 'inşa edilen' bir mekanizmaya sahip olup olmadığı konusu nicel çözümlenmeler yapılarak tartışılacaktır.

Dil yoluyla anlamın temsiline ilişkin (1) Yansıtıcı (Reflective) Yaklaşım; (2) Maksatlı (Intentional) Yaklaşım ve (3) İnşacı (Constructivist) Yaklaşım olmak üzere üç yaklaşım türü vardır. Bu yaklaşımlardan yansıtıcı yaklaşım, 'dil, sadece dışarıda var olan insanların, nesnelere ve olayların anlamlarını mı yansıtır?' sorusuyla; maksatlı yaklaşım, dil, sadece konuşmacının ne söylemek istediğini ve ne kastettiğini mi açıklar?' sorusuna; inşacı yaklaşım ise 'anlam, dilde ve için içinde mi üretilir?' sorusuna yanıt arar. Bu çalışmada araştırma yönteminin belirlenmesi sürecinde inşacı yaklaşımın seçilme sebebinin bu yaklaşımın anlamın dil yoluyla üretildiği iddiasında bulunması ve kelime ve nesnelere gösterge işlevi gördüğü sembolik alanı toplumsal hayatın merkezine getirmesi olduğu söylenebilir.

Tarama Kriterleri:

Çalışma için veri elde etmek amacıyla 01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarının arama motorlarına 'Süryani(ler)' kelimesi girilerek, haber başlıklarında 'Süryani(ler)' kelimesi geçen haberlerin arşiv taraması yapılmıştır.

Bu şekilde elde edilen bu haberler, daha sonra aşağıda sıralanan çözümlenme kriterlerine tabi tutulmuştur:

- 1- Haberde başlık ve metin uyumlu mu?
- 2- Başlıkta seçilen sözcükler, anahtar kelimeler neler?
- 3- Haberde başlığında kaynak, birincil tanımlayıcılar/ikincil tanımlayıcılar olarak belli mi?
- 4- Haberde düşüncelerine başvuru kimler?
- 5- Haberde hâkim ideolojik bakış açısı var mı?
- 6- Haberde dili etken/edilgen mi?
- 7- Haberde nesnellik sağlanmış mı?
- 8- Haberde 'biz' ve 'onlar' karşıtlığı var mı?
- 9- Haberde düşüncelerine başvuru olanların söylemleri (dedi, belirtti, iddia etti, öne sürdü vs.) nasıl ifade edilmiş?
- 10- Haberde bazı kelimeler tek tırnak, ya da ünlem işareti gibi noktalama işaretleri ile verilmiş mi?
- 11- Olay/haberin katılımcıları nasıl tanımlanmış?
- 12- Olayın/haberin tarihsel arka planı verilmiş mi?

Bulgular:

Çalışmaya konu olan haber portallarında etnik bir azınlık olan Süryaniler ile ilgili haber başlıkları ve haber metinlerinin yazılı/açık olmayan özelliklerine ait bulgular aşağıda belirtilmiştir.

1. 01.09.2010-30.08.2011 Tarihleri Arasında Çalışmaya Konu Olan Haber Portallarında Yayımlanan Haber Sayısı:

Söz konusu tarih aralığında adı geçen haber portallarında yayımlanan ve başlığında 'Süryani(ler)' kelimesinin yer aldığı haber sayısını gösterir veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Başlığında 'Süryani(ler)' Kelimesinin Yer Aldığı Haber Sayısı Tablosu:

Haber Portalı	Haber Sayısı
www.cumhuriyet.com.tr	2
www.radikal.com.tr	9
www.zaman.com.tr	10
www.habervaktim.com	2
www.hurriyet.com.tr	9
TOPLAM	32

2. Çalışmaya Konu Olan Tüm Haber Metinlerindeki Haberlerin Tarama Kriterlerine Ait Bulguları:

2.1. Başlık ve Haber Metni Uyumu:

Çalışmaya konu olan haberlerin başlıkları ile metin arasındaki uyum incelenmiş ve otuz iki haber başlığından otuzunun (% 93,75) metin ile uyumlu; iki başlığın ise metin ile uyumlu olmadığı (% 6,75) kanaatine varılmıştır.

Uyumlu olmayan haber başlıklarına bakıldığında ise 09.01.2011 tarihinde www.radikal.com.tr haber portalında yayımlanan "**Parçalama sırası Süryanilerde!**" başlığının, Midyat'taki Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü Jacop Gabriel'in eğitim ve anadil imkanlarından eşit yararlanma istemini dile getiren görüşlere ironik biçimde gönderme yapmış ancak doğrusal olarak değerlendirildiğinde başlık ve metnin birbiri ile uyumsuz olduğu düşünülmüştür. İkinci uyumsuz başlık-metin ilişkisi ise 25.09.2010 tarihli www.zaman.com.tr haber portalında yayımlanan "**BDP'nin Kürtçe dediği isimlerin çoğu Ermenice, Süryanice ve Arapça adlardan oluşuyor**" başlığının, "(...) isimlerimizi yazmak kadar doğal, meşru hak düşünülebilir mi? Bu sivil, pasif bir eylem biçimidir. Sivil bir itaatsizliktir. Meclis'i göreve davet ediyoruz. Anayasayı, siyasi partiler yasasını değiştirin, yasakları değiştirin. Bu olay çözülsün. 'Bunu istiyorsunuz gerginlik çıkıyor' diyorlar. Yasaklar, inkâr, asimilasyon gerginlik yaratmıyor, hak talebi gerginlik yaratıyor. Hangi dünyada yaşıyoruz? Buradaki argüman bu. Hem Meclis Başkanlığı'na hem Avrupa Komisyonu'na bunları iletacağız. Bunlar demokratik hak istemleridir. Madem değiştirmiyorsunuz o halde biz de meşru olarak, sivil inisiyatifimizi kullanıyoruz, sivil itaatsizliğin en güzelini yapıyoruz. Bu şiddet de içermiyor. Demokratik bir hak. Son derece meşru. Bundan sonra bu hakkımızı kullanacağız" şeklinde konuştu. (...)" haber metni ile uyumsuzluğu görülmüştür.

2.2. (Başlıkta) Seçilen Sözcükler, Anahtar Kelimeler:

Çalışmaya konu olan zaman aralığında yayımlanan haberlere ait başlıklar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Haber Başlıkları Tablosu

Haber Portalı (8)	Haber No	Başlık
www.cumhuriyet.com.tr	1	Bağımsız Süryani aday: Mecliste biz de olmalıyız
www.cumhuriyet.com.tr	2	Süryanilere tarih şoku
www.habervaktim.com	3	İşte Türkiye’nin ilk Süryani vekili
www.habervaktim.com	4	HSYK üyeleri Süryani vatandaşların bayramını kutladı
www.hurriyet.com.tr	5	Süryanilerden Milli Eğitime Büyük Tepki
www.hurriyet.com.tr	6	‘Süryanice Soyadı bir insan hakkı’
www.hurriyet.com.tr	7	Süryani vekil: Seçilmem önemli
www.hurriyet.com.tr	8	Türkiye’nin ilk Süryani milletvekili
www.hurriyet.com.tr	9	İlk Süryani Konferansı Mardin’de toplanıyor
www.hurriyet.com.tr	10	Süryani papaz pompalı tüfekle vuruldu
www.hurriyet.com.tr	11	Süryani öğrencilerin kaldığı evde korkutan yangın
www.hurriyet.com.tr	12	Süryaniler de ‘çift dil’ istiyor
www.hurriyet.com.tr	13	Süryanilerin durumu AKP’nin durumunu hiçe sayıyor
www.radikal.com.tr	14	Süryaniler de özür bekliyor
www.radikal.com.tr	15	Süryaniler: Bakan Çelik ‘Gavur’ dedi Çelik: Ben öyle bir söz söylemedim
www.radikal.com.tr	16	Mardin’deki Süryani Manastırı’nda 1 milyon yıllık yılan fosili izi
www.radikal.com.tr	17	Süryaniler de ‘çift dilli yaşam’ istiyor
www.radikal.com.tr	18	Parçalama sırası Süryanilerde!
www.radikal.com.tr	19	Süryani papaz vuruldu!
www.radikal.com.tr	20	Dora’ya Süryani desteği
www.radikal.com.tr	21	Mardin’de Süryani Dili Anabilim Dalı kuruluyor
www.radikal.com.tr	22	Süryaniler Adıyaman’da bir araya geldi
www.zaman.com.tr	23	Süryani Metropolit: Defile ile ilgili hiç kimseye demeç vermedim
www.zaman.com.tr	24	BDP’nin Kürtçe dediği isimlerin çoğu Ermenice, Süryanice ve Arapça adlardan oluşuyor
www.zaman.com.tr	25	HSYK üyeleri, Süryaniler’in Noel’ini kutladı
www.zaman.com.tr	26	Süryani Patriği, Başbakan ile görüştü
www.zaman.com.tr	27	Süryani federasyonları, Paskalya Bayramı’nı kutlamak için Midyat’a geldi
www.zaman.com.tr	28	Türkiye’nin ilk Süryani Milletvekili Mardin’den
www.zaman.com.tr	29	Türkiye’nin ilk Süryani Milletvekili
www.zaman.com.tr	30	Artuklu Üniversitesi’nde Süryanice kursu başladı
www.zaman.com.tr	31	Süryanice öğrenen 42 kursiyere sertifikaları törenle verildi
www.zaman.com.tr	32	Bakan Çelik, Süryani dernek başkanından 6 bin lira tazminat kazandı

Yukarıdaki tablo incelendiğinde araştırmaya konu olan zaman aralığında 5 farklı haber portalında yayımlanmış toplam otuz iki haberin yirmi sekizinde (%87,5) yer alan ortak

(8) Yukarıdaki tabloda haber portalları, alfabetik olarak listelenmiş ve her habere yayımlandığı haber portalındaki kronolojik tarihe göre bir ‘haber numarası’ verilmiştir.

kelimenin ‘Süryani(ler)’, dört haberde ise ‘Süryanice’ (%12,5) kelimesinin kullanıldığı görülmüştür.

2.3. (Başlıkta) Kaynağın Birincil Tanımlayıcı(9)/İkincil Tanımlayıcı(10) Olarak Verilmesi Durumu:

01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında çalışmaya konu olan haber portallarında haber olan ‘Süryani(ler)’ ile ilgili otuz iki haber başlığının on beşinin (%46,8) Süryani Cemaati adına görüş açıklayan Turabidin Metropoliti, Süryani Sivil Toplum Kuruluşu Başkanı, Süryani Kültür Derneği Başkanı, Süryani Kadim Cemaati Metropolitan Vekili, Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü, Dünya Süryaniler Birliği Kültür Kolu Başkanı vb. kişilerin açıklamalarının başlığa taşınmış olması nedeni ile birincil tanımlayıcıların kaynak olarak başlıkta yer aldığı; on yedi haberde ise (%53,2) olay/haberle ilgili birincil tanımlayıcıların durum tanımlarını halkın diline dönüştürerek aktarıldığı için başlığın ikincil tanımlayıcıların perspektifinden yazıldığı görülmüştür.

2.4. (Haberde) Düşüncelerine Başvurulanlar:

01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında çalışmaya konu olan haber portallarında haber olan ‘Süryani(ler)’ ile ilgili otuz iki haberin yirmi beşinde (% 78,3) olay/haberle ilgili olarak düşüncelerine yer verilen kişi(ler); yedi haberde ise (%21,7) olay/haberle ilgili olarak düşüncesine başvuru kimse olmadığı tespit edilmiştir. Olay/haberle ilgili olarak hangi haberde, kimlerin düşüncesine başvurulduğu, hangi haberde ise düşüncesine başvuru birinin olmadığı durumu Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Düşüncelerine Başvurulanlar Tablosu

Haber No	Düşüncelerine Başvurulanlar
1	Mardin Milletvekili Erol Dora
2	-
3	-
4	Mor Gabriel Manastırı ve Turabidin Metropoliti Samuel Aktaş
5	14 Süryani Sicil Toplum Kuruluşu
6	Süryani Kültür Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş
7	Mardin Milletvekili Erol Dora
8	-
9	Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Serdar Bedii Omay
10	-
11	Süryani Kadim Cemaati Metropolitan Vekili Rahip Gabriel Akkurt
12	Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü Jacop Gabriel
13	Alman Katolik Yardım Kuruluşu Missio’dan Otmar Oehring

(9) Haber, seçilmiş ‘öteki’ (other) kişilerin görüşlerinin sunumuna dayanır. Bu kişiler iktidar sahibi kurumların görüşlerini yansıtır. Bunlar, bakanlar, partilerin önde gelen politikacıları, polis ve yayın organlarının üst düzey kişileri, akredite baskı gruplarının sözcüleridir (İnal, 1996: 99). Ancak bu çalışmada Süryani Cemaati adına görüş açıklayan Turabidin Metropoliti, Süryani Sivil Toplum Kuruluşu Başkanı, Süryani Kültür Derneği Başkanı, Süryani Kadim Cemaati Metropolitan Vekili, Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü, Dünya Süryaniler Birliği Kültür Kolu Başkanı vb. de birincil tanımlayıcılar olarak kabul edilmiştir.

(10) Gazeteciler ise birincil tanımlayıcıların oluşturdukları durum tanımlarını halkın diline dönüştüren ikincil tanımlayıcılardır (İnal, 1996: 99).

14	Süryani Kültür Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş
15	Süryani Kültür Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş
16	Mardin İl Kültür ve Turizm Müdürü Davut Beliktay
17	Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü Jacop Gabriel
18	Prof. Dr. Baskın Oran
19	-
20	Dünya Süryaniler Birliği Kültür Kolu Başkanı Jabo Hanna
21	Mardin Artuklu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Süryani Dili ve Kültürü ABD Başkanı Prof. Dr. Abdülmesih Saadi
22	Patrik Vekili Metropolit Yusuf Çetin
23	Mardin ve Diyarbakır Metropoliti Filüksinos Saliba Özmen
24	BDP Grup Başkanvekili Hasip Kaplan
25	Mor Gabriel Manastırı ve Turabidin Metropoliti Samuel Aktaş
26	-
27	Midyat Belediye Başkanı Şehmus Nasıroğlu, Süryani Kiliseler Birliği Başkanı Arto Nuay, İsveç Süryani Federasyonu Başkanı Arzu Alan
28	Mardin Milletvekili Erol Dora
29	Mardin Milletvekili Erol Dora
30	Mardin Artuklu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Süryani Dili ve Kültürü ABD Başkanı Prof. Dr. Abdülmesih Saadi, Kırklar Kilisesi Papazı Gabriel Akyüz
31	Yaşayan Diller Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Kadri Yıldırım
32	-

2.5. Habere Hâkim İdeolojik Bakış Açısı:

İdeolojiler, büyük ölçüde söylem aracılığı ile yayılmaktadır. İdeoloji, toplumsal oluşum olarak ancak dil ile ortaya çıkabilmesi, ancak dilde anlam bulabilmesi nedeniyle söylem ile doğrudan ilişkilidir (İlgin, 2003: 293). Bir medya kurumunun sahip olduğu genel yayın politikası ve ideolojisi ise o mecrada yayımlanacak haberlerin ele alınışında (ya da alınmayışında), kurgulanışında, yayım alanında (cm² olarak büyüklüğünde), haber başlığının puntosunda, fotoğrafın büyüklüğünde, fotoğrafın çarpıcı özellikler taşımasında, haberin yayımlandığı sayfanın yerinde etkili olduğu düşündürmektedir. Öte yandan bu şekilde hazırlanan haberler sadece kurumun yayın politikası/ideolojisini yansıtmakla kalmaz aynı zamanda öyle bir yapılandırılır ki, olaylar/haberler güçlülerin çıkarlarının bakış açılarından yorumlanırlar (Özer, 2009: 47). Dolayısı ile bu noktada araştırmaya konu olan haberlerdeki hâkim ideolojik bakış açısından önce araştırmaya konu olan haber portallarının genel yayın politikaları/ideolojileri hakkında kısa bilgi vermek yerinde olacaktır.

www.cumhuriyet.com haber portalı, siyasi gazete kimliğini her dönemde sürdüren, haber önceliğini iç ve dış politik gündeme veren bir haber portalıdır. www.cumhuriyet.com, genellikle sağ muhafazakâr iktidarlara karşı muhalif bir yayın politikası sergilemektedir. Günümüzde büyük ölçüde ulusalcı görüşe sahip olan bu haber portalının farklı görüşlere açık bir yapısı bulunmadığından, “haberlerinin kapalı metin özelliği yüksektir” (Özerkan, 2009: 234). www.cumhuriyet.com’da yer alan haber metinlerinde “konunun neden-sonuç analizi yoluyla anlatılma oranı yüksektir. Haberler genellikle gazetenin bakış açısını yansıtmakta ve yüksek oranda olmasa da haberlerin bir kısmında genellemeler ve klişelere rastlanmaktadır” (Özerkan, 2009: 235).

www.habervaktim.com haber portalı, genel yayın politikası, yaptığı haberler, kullandığı başlıklar ve haber diliyle İslami basının öne çıkan temsilcilerinden biridir. www.habervaktim.com haber portalı İslami partiler iktidardayken iktidara yoğun destek veren, aynı partiler muhalefette ise söylemini keskinleştiren bir yayın politikasına sahiptir. Yayımlanan haber metinlerinde, özellikle gündem haberlerinde, genel haber verme politikası, okurlarını uyarma ve duygularını harekete geçirme üzerine temellendirilmiştir (Özerkan, 2009: 238).

www.hurriyet.com.tr haber portalının, devletin resmi politikasıyla örtüşen bir yayın politikası izlediği söylenebilir. Hürriyet Gazetesi ile birlikte bu haber portalının siyasi gazete olma amacı gütmeyeceği, daha çok herkesin okuyabileceği bir kitle gazetesi olmayı amaçladığını öne sürmek yanlış olmayacaktır. Yayımlanan haber metinlerinde varsayım adaylı tezlere yer verme ve duygulara hitap eden bir üslup kullanma oranlarının yüksek olduğu görülmektedir (Özerkan, 2009: 236).

www.radikal.com.tr haber portalı, başlangıcından günümüze kadar en çok değindiği konular; faili meçhul cinayetler, azınlık hakları, genel insan hakları ihlalleri, düşünce özgürlüğü ve sivilleşme karşıtı gelişmelerdir. Haber portalının, varsayım dayalı tez öne sürme oranı düşüktür. Genel olarak haber metinlerinin içerdiği hipotezlerde, güvenilir kaynaklara dayanarak kanıtlanma çabası göze çarpmaktadır. Metin içinde vurgulayıcı stratejik noktalamaya işaretlerine fazla rastlanmazken, kimi başlıklarda ve manşetlerde bunları görmek mümkündür (Özerkan, 2009: 240).

www.zaman.com.tr haber portalı, 2004 yılına kadar dış haberlerini, Ortadoğu ve diğer İslam ülkeleri üzerine yoğunlaştırırken, bu tarihten itibaren AKP hükümetinin AB konusundaki politikalarına destek vermek amacıyla, Batı ülkelerini de mercek altına almaya başlamıştır. www.zaman.com.tr haber portalının haber metinlerinde duyguya dayandırılan ifadelerin oranı ve sıfat kullanımının yüksekliği dikkat çekmektedir. Stratejik noktalamaya işaretleri kullanımı ortalama değere yakındır. Haber portalının haber metinlerinde sıfat kullanım oranı, ortalamanın biraz üzerindedir (Özerkan, 2009: 238).

Araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan ve öznesi Süryaniler olan toplam otuz iki haberde haber portalının kendi yayın politikasını/ideolojisini yansıtan haberlere yer vermemiştir.

2.6. Etken/Edilgen Haber Dili:

Araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan otuz iki haberin yirmi sekizinde (%87,5) ‘etken’, dördünde (%12,5) ise edilgen bir cümle yapısı kullanılmıştır.

2.7. Haberde Nesnellik:

Liberal çoğulcu yaklaşıma göre haber gerçeğin bir yansımasıdır. Haberin içerdiği enformasyonun nesnellüğünün, dengeliliğinin, tarafsızlığının bütünüyle sağlanması ya da hiç değilse en çoklaştırılması mümkündür (Dursun, 2003). Bunun için başvurulacak en basit yol haberde “doğruluk”, “dengelik”, “kesinlik” ve “adil tutum”un sağlanmasıdır. Habercilikte nesnellüğün sağlanabilmesi için geliştirilmiş ilkeleri Tokgöz şöyle sıralamaktadır. “Bir sorunun farklı yönlerini sunarken dengeli ve tarafsız olmak, haber

yazarken kesinliğe ve realizme uymak, haberde geçerli tüm ana noktaları sunmak, yorum ile olguları birbirinden ayırmak, habercinin kendi tutumunun, yorumunun ve katılımının etkisini azaltmak, aykırı, yanlı olma ve hınç alma amaçlarından kaçınmak” (Tokgöz, 2000: 311). Gazetecinin nesnellüğünün boyutuyla ilgili olarak ortaya atılan “Mars’tan Gelen Adam” kadar tarafsız olmak ölçütü (Rigel, 1993: 112) de nesnel haberciliğin gerçekleştirilmesi için belirlenmiş ilkelerden biridir.(11) Haberci haberi araştırırken, yazarken ya da yayımlarken elde ettiği verilere mi, çalıştığı kurumun yayın politikasına dolayısı ile hedef kitlenin beklentilerine mi, habere konu olan ya da haberin öğelerini oluşturan bireylere mi, sansür çeşitlerinin (resmi, ideolojik, dini, ekonomik, editoryal, öznel) uygulamada göz ardı edilemeyecek kurallarına mı sadık kalacaktır soruları yanıtlanması oldukça güç sorulardandır.

Araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan otuz iki haberin yirmi yedisinde (%84,3) olay/haber dengeli, tarafsız, kesin olarak verilmiştir. Öte yandan söz konusu bu haberlerde habere taraf olan kişi/gruplar da olmadığı için alıntılar kaynağın ağzından çift tırnak işareti kullanılarak aktarılmış ve cümle “dedi”, “belirtti”, “ifade etti” gibi yüklemeler kullanılarak tamamlanmıştır. Araştırmaya konu olan otuz iki haberin sadece birinde (%3,2) (2 nolu haber), haberin tarafları vardır. Haber portalı, taraflara olan mesafesini korumuş ve eşit uzaklıkta durmuştur. Araştırmaya konu olan otuz iki haberin dördünde (%12,5) (5, 13, 14, 15 nolu haberler) ise habercinin taraf tuttuğu düşünülmektedir.

Örneğin; söz konusu haberlerde geçen “...Süryanilere yönelik ırkçı ve kışkırtıcı ifadelerin yer aldığı ileri sürülen açıklamada...” (5 nolu haber); “Economist’e konuşan Alman Katolik yardım kuruluşu Missio’dan Otmar Oehring, Midyat ve çevresinde yaşayan 2000 kadar Süryani’ye sistematik şekilde eziyet edildiğine dikkat çekmiş. Dergi, tam da bu noktada, Midyat’ta Süryanilerin başına gelenlerin, AKP’nin Hıristiyanlara daha iyi muamele edilmesine yönelik çabalarını hiçe saydığı görüşünde.” (13 nolu haber); “... Rahibe kıyafeti üzerine yapılan tartışmaların kendilerini üzdüğünü belirten Aktaş, rahibelere karşı yapılan bu tutumun, bu ülkede yaşayan farklılıkların ne kadar ötekileştirildiğinin bir göstergesi olduğunu ileri sürdü. ...” (14 nolu haber); “... Mardin’in Midyat İlçesi’nde Süryani Kültür Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş, DHA’ya yaptığı açıklamada, Bakan Çelik’in, Alevilerin haklı taleplerini bastırmak için, Hıristiyanları aşağıladığını ileri sürdü. ...” (15 nolu haber) cümleleri, habercinin haberini kurgularken taraflardan birine yakın, diğerine mesafeli durduğunu, uzak durduğu tarafın görüşlerini ise “iddia etti” yüklemi ile tamamlayarak ona inanmadığını ortaya koymuştur.

2.8. Haberde ‘Biz’ ve ‘Onlar’ Karşıtlığı:

İnsanın dünyayı anlamlandırma konusunda en önemli etkinliği sınıflandırmadır. Sınıflandırma, öncelikle bilişsel temelli bir insan etkinliğidir. İnsanın fiziksel ve sosyal çevresini kategoriler halinde bölümlenmesi ve çevresindeki çeşitli öğeleri bu kategorilere yerleştirme etkinliği ve sürecidir. Bu süreçte insan, sınıflandırmasını meslek, yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, yerleşim yeri vb. gibi kriterlere göre yapabildiği gibi aidiyet

---

(11) Nesnellüğün kuramsal olarak mümkün olmadığını (Edgar, 1998) ya da günümüzde giderek önemini yitiren bir paradigma haline geldiğini (Hackett, 1998, Çebi, 1997) öne süren yeni yaklaşımlar giderek güçlense de, nesnel habercilik gazetecilik ilkelerinde temel kural olarak varlığını korumaktadır.

kriterine göre, ‘biz’ ve ‘onlar’ veya iç grup (in-group) ve dış grup (out-group) şeklinde de sınıflandırma yapabilir.

Sosyal gruplara ilişkin kategoriler söz konusu olduğunda, aidiyet grubu ile dış grupların kontrast hale sokulması, gruplar arası farklılığın büyütülmesi ve iç ve dış grupların üyelerinin ortak bir paydada birleşmemesi sonucunu doğurabilir. Üstelik grup aidiyeti salt bilişsel bir ayrıma tekabül etmemekte; aidiyet vasıtasıyla öz-saygıyı yükseltme ihtiyacı nedeniyle, duygusal bir renge de boyamaktadır. Bu ihtiyaç, ait olunan grubun, olumlu özelliklerle yüklenmesine; dış grubunsa olumsuz olarak nitelenmesine yol açmaktadır. Belirli bir grubun üyelerinin, salt bu gruba aidiyetleri dolayısıyla bir başka grup tarafından farklı bir gözle görülmesi ve dolayısıyla olumsuzlanması, ötekileştirme olgusunun temeli olarak görülebilir. Kuşkusuz, insanoğlunun farklı olanlarla ilişkisi geniş bir yelpaze oluşturur. Bu ilişkiler işbirliği ve birlikte yaşama yönünde gelişebildiği gibi, yabancılık, rekabet, dışlama, düşmanlık gibi biçimler de alabilir (Arar Bezirgan ve Bilgin, 2010: 2-3).

Yukarıdaki alıntıda ifade edilmeye çalışılan durum habercinin haberini kurgularken, yazarken, yayımlarken/sunarken kendini bir gruba özdeşleştirme, habere öznel değerlerini katması ve en nihayetinde ‘biz’ ve ‘onlar’ karşıtlığının ortaya çıkmasına neden olur. Araştırmaya konu olan otuz iki haberin hiçbirinde biz-onlar karşıtlığı görülmemiştir. Söz konusu metinlerde ‘biz’ birinci şahıs zamiri kullanılmış olsa bile bu durum olay/ haberin kaynağı tarafından kullanılmıştır ve haberci tarafından da çift tırnak içinde alıntı yapılarak verilmiştir.

2.9. Haberde Düşüncelerine Başvurulanların Söylemlerinin İfade Edilme Şekli:

Nesnel bir habercilik anlayışında haberciden beklenen olayı olduğu gibi, yorumlarını katmaksızın, taraflara eşit mesafede durarak ve haber kaynağının sözlerini çift tırnak içinde vererek aktarması ve cümlelerini “dedi”, “belirtti”, “ifade etti” gibi fiillerle tamamlamasıdır. Oysa habercilik pratiği içinde nesnellliğini koruyamayan ve haber kaynağının cümlelerini “iddia etti”, “öne sürdü” gibi fiillerle tamamlayarak söylenenlerle ilgili önyargılarını haberin içine yerleştiren haberciler de vardır.

Araştırmaya konu olan otuz iki haber, haberde düşüncelerine başvuru alanların söylemlerinin ifade edilme yöntemi bakımından ele alındığında sadece iki haberde (% 6,25) “ırkçı ve kışkırtıcı ifadelerin yer aldığı ileri sürülen” (5 nolu haber), “ileri sürdü” (14 nolu haber) yüklemelerinin kullanıldığı görülmüştür. Geri kalan otuz haberde ise (% 93,75) haber kaynaklarının ifadeleri ‘dedi’, ‘belirtti’ gibi fiillerle tamamlanmıştır.

2.10. Haberde Bazı Kelimelerin Tek Tırnak, Ünlem İşareti gibi Noktalama İşaretleri Kullanılarak Ön Plana Çıkarılması Durumu:

Araştırmaya konu olan otuz iki haber arasında sadece üç haberde (% 9,375) (12, 13, 14 nolu haberler) bazı kelime/cümlelerin tek tırnak işareti kullanılarak ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu kelime ya da cümleler, “Süryaniler de ‘çift dil’ istiyor”, “Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) tarafından gündeme getirilen ‘çift dilli yaşam’ söylemlerine,

Mardin'in Midyat İlçesi'ndeki Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi'nden de destek geldi" (12 nolu haber); " 'Süryanilere eziyet ediliyor' " (13 nolu haber); " 'Rahibeli afiş' kavgası Süryani vatandaşları kızdırdı" (14 nolu haber) şeklindedir.

2.11. Olay/Haberin Katılımcılarının Tanımlanma Şekli:

Araştırmaya konu olan haberlerde otuz iki haberin on birinde (% 34,375) olay/haberin katılımcısı yoktur. Geri kalan yirmi bir haberde ise (% 65,625) olay/haberin katılımcılarının tanımlanma şekli Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Tanımlanma Şekli Tablosu:

Haber No	Katılımcıların Tanımlanma Şekli
1	Bağımsız Süryani aday
2	İlk Süryani vekil
3	Türkiye'nin ilk Süryani vekili
4	Süryani vatandaşlar
5	Milli Eğitim'e tepki gösteren Süryaniler
6	-
7	Süryani vekil
8	Türkiye'nin ilk Süryani milletvekili
9	Süryani konferansı
10	Süryani papaz
11	Süryani öğrenciler
12	'Çift dil' isteyen Süryaniler
13	-
14	Özür bekleyen Süryaniler
15	-
16	-
17	Çift dilli yaşam isteyen Süryaniler
18	-
19	Süryani papaz
20	Süryani desteği
21	-
22	-
23	Süryani metropolit
24	-
25	Süryani Noeli
26	Süryani Patrik
27	Süryani Federasyonları
28	Türkiye'nin ilk Süryani milletvekili
29	Türkiye'nin ilk Süryani milletvekili
30	-
31	-
32	-

2.12. Olay/Konunun Tarihsel Arka Planının Verilme Durumu:

Araştırmaya konu olan otuz iki haberin sadece ikisinde (% 6,25) olay/konunun arka planı verilmiştir (2 ve 18 nolu haberler).

Arka planı verilen haberlerden biri "Süryanilere Tarih Şoku" (www.cumhuriyet.com.tr, 26.09.2011) başlığını taşıyan ve ortaöğretim 10. sınıf ders kitaplarında Süryaniler

hakkında “Osmanlı’ya karşı ayaklandılar”, “Refah için Batı’nın çıkarlarına alet oldular” gibi flash bilgilerin yer aldığı haberdur. Bu haberde “Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 2009 yılında ders kitabı olarak okutulmasına izin verdiği ortaöğretim 10. sınıf tarih kitabında Süryanilere yönelik yanlış bilgilerin yer aldığı; Vicdan Cazgır, İlhan Genç, Mehmet Çelik, Celal Genç ve Şenol Türedi’nin yazdığı, editörlüğünü ise Doç. Dr. Osman Köse’nin yaptığı kitabın 65 ve 66. sayfalarında ‘Osmanlı Devleti’nde Süryanilerin Durumu’ başlıklı bilgilere eksik, yanlış ve Süryanilere karşı düşmanlığı körükleyen olması nedeniyle itiraz edildiği bilgisi verilmiştir.

Arka planı verilen haberlerden diğeri ise Radikal 2 yazarı Prof. Dr. Baskın ORAN tarafından hazırlanmış olan “*Parçalama Sırası Süryanilerde*” (www.radikal.com.tr, 09.01.2011) başlığını taşıyan yazıdır. Söz konusu yazıda ORAN, Milliyet Gazetesi’nin 03.01.2011 tarihli sayısında “Midyat’taki Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisyatifi Sözcüsü Jacop Gabriel’in eğitim ve anadil imkanlarından eşit yararlanma istemi” hakkında yayımlanmış haberden yola çıkarak kendi yazısını kurguladığı görülmüştür. ORAN, yazısında Süryanilerin bu taleplerinden çok daha fazlasının Türkiye’nin kurucu antlaşması olan Lozan Antlaşmasında verildiğini, 143 maddelik bu antlaşmada Ermeni, Rum ve Yahudilerin isimlerinin bile geçmediğini, m. 37-44’ün oluşturduğu ‘Azınlıkların Korunması’ başlıklı III. Bölüm’de getirilmiş olan azınlık haklarının ‘TC vatandaşı gayrimüslimlere’ verildiğini ve TC vatandaşı olan Süryanilerin de tarihteki ilk Hıristiyanlar olduğunu belirtmiştir.

ORAN yazısının devamında ise 1926 yılında Medeni Kanun’un kabulünün ardından Süryanilerin Lozan Antlaşması’ndaki haklarından feragat ettikleri yönündeki genel bilginin yanlış olduğunu konunun arka planını vererek açıklar: “... Çok yanlış. İki açıdan: 1) Rum azınlık liderlerinin 1926’da hapse atılıp da, ‘feragat edene kadar çıkmayacaklardır’ denmesi üzerine (yani, devletin hukuk dışı şiddet kullanması üzerine) gayrimüslimler gerçekten bir ‘feragat’te bulundular. Fakat bu Lozan’daki haklara değil, sadece ve sadece Lozan Antlaşması m. 42/1’de getirilmiş bir hak olan kilise nikâhı ile ilgiliydi. 2) Bu türden feragatlerin tümü, ama tümü, hukukta külliye geçersizdir, çünkü azınlık hakları gruba değil, azınlık bireyine verilir. Uluslar arası hukukun öznesi azınlık bireyidir, azınlık grubu değil. Mesela AIHM’de grup adına dava açılmaz. Dolayısıyla, böyle bir bireyin haktan o grubu temsil eden kişiler (patrik, vakıf başkanı, vb.) vazgeçemez. ...” diyerek yine olayın arka planına ait bilgileri aktarmıştır.

Araştırmaya konu olan otuz iki haberin otuzunda ise (% 93,75) olay/konunun arka planına değinilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç:

Türkiye’deki azınlıkların statüsü, azınlıkları din temeline dayalı olarak tanımlayan 1923 tarihli Lozan Antlaşması ile tesis edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı ertesinde yapılan bütün azınlık koruma antlaşmalarının birinci temel ayırıcı özelliği, dönemin standartlarını oluşturan “soy, dil, din azınlıkları” ölçütüdür. ‘Soy, dil ve din azınlıkları’ terimi ise Lozan Antlaşması’nda her seferinde ‘gayrimüslimler’ terimi ile yer değiştirmiştir. Lozan Antlaşması, gayrimüslimler için tam vatandaşlık hakları öngörmekte ve Türk hükümetine müspet yükümlülükler yüklemekte ve bu hükümlerin Türk hukuk sistemi içerisinde üstün bir konuma sahip olduğunu belirtmektedir. Ancak

gerek uygulamaya gerekse konuyla ilgili bireylerin zihinlerine yer eden azınlık düşüncesi sorgulandığında Antlaşma'nın kapsamının Ermeniler, Museviler ve Rumlarla sınırlandığı yönünde yanlış bir algı süregelmiştir.

Öte yandan böyle bir egemen düşüncenin hâkim olduğu bir toplumda hem azınlık hem de etnik olma durumu vardır. Bir grubun etnik olarak tanımlanabilmesi için; (1) Biyolojik olarak kendi varlığını sürdürebilen; (2) Açık bir biçim ortak bazı temel kültürel değerlere sahip olan; (3) Karşılıklı etkileşim ve iletişimin olduğu bir alan yaratan; (4) Kendisi ve diğer etnik gruplara ait bireyler tarafından bir etnik gruba aidiyetle tanımlanan insanlardan oluşması beklenir. Süryaniler ve etniklik arasındaki ilişki düşünüldüğünde, Barth'ın tanımının etnikliğin sınırlarını iyi bir kuramsal çerçevede sunduğu söylenebilir. Barth'ın kastettiği sınırlara göre Türkiye Süryanileri biyolojik olarak varlıklarını sürdürmeleri, din ve dil bağlamında temel kültürel değerlere sahip olmaları, karşılıklı bir etkileşim ve iletişim ortamı yaratmaları ve hem kendileri hem de toplumun diğer üyeleri tarafından etnik grup olarak tanımlanmaları nedeniyle Türkiye'nin etnik ve dinsel azınlık gruplarından biri olarak tanımlanmaktadır.

Etnik, dinsel, kültürel, sınıfsal ayrımların olduğu toplumlarda, bu grupları kucaklayan çoğulcu ve birleştirici yayın politikalarının yaratılması demokratik bir yaşamın varlığı ve devamının sağlanması için olmazsa olmaz koşullardandır. Ayrıca haber, bilgi, eğitim ve eğlence gibi ihtiyaçlara yanıt veren yayın türlerinin içeriklerinde farklı düşüncelere ve görüş açılara da yer verilmesi, izler kitlenin tüm bileşenlerinin göz önünde tutulması, yayınların kişi ve grup farklılıklarını temsil etmede denge sağlayabilmesi çoğulculuğun temsili açısından oldukça önemlidir. Oysa günlük uygulamaya baktığımızda medyanın etnik çeşitlilik gösteren Türkiye toplumunun ulusal ve kültürel bütünleşmesinde önemli bir rol üstlenmesi gerektiği halde etnik/dinsel azınlıkları nadiren gündemine alan bir tutum izlemekte olduğu, yalnızca sistemin devamı ve sağlığı açısından gerekli gördüğü içeriklere yer verdiği ve genelde egemen söylemin inşasına hizmet eden yayınlar yaptığı ileri sürülebilir. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada, Türkiye'nin kültürel dokularından ve toplumsal renklerinden biri olan Süryanilerin bazı haber portallarında temsil edilme biçimleri konusunun incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma; '(1) Haber portalları, etnik azınlıkları ulusal ve kültürel bütünleşmeleriyle doğru orantılı olarak gündeme getirip, 'klişe temsillere' yer verir; (2) Haber portalları, etnik azınlıklar içinde yer alan Süryanileri nadiren gündemine alan bir tutum izler; (3) Etnik çeşitlilik gösteren Türk toplumundaki Süryaniler, haber portallarında yeterince temsil edilmezler' varsayımlarından hareketle, 01.09.2010-30.09.2011 tarihleri arasında, www.cumhuriyet.com.tr; www.radikal.com.tr; www.zaman.com.tr; www.habervaktim.com ve www.hurriyet.com.tr haber portallarında etnik ve dinsel bir azınlık olan Süryaniler ile ilgili haber başlıklarında Süryani(ler) kelimesi geçen haberlerin arşiv taraması yapılmış ve nicel araştırma yöntemi ile elde edilen bulgular doğrultusunda yukarıda adı geçen haber portallarında Süryanilerin temsili konusu araştırılmıştır.

Söz konusu zaman aralığında araştırmaya konu olan haber portallarında başlığında Süryani(ler) kelimesi geçen haber sayılarına bakıldığında (www.cumhuriyet.com.tr'de iki haber; www.radikal.com.tr'de dokuz haber; www.zaman.com.tr'de on haber;

www.habervaktim.com'da iki haber ve www.hurriyet.com.tr'de dokuz haber) toplam otuz iki haber yayımlandığı tespit edilmiştir. Belirlenen zaman aralığında araştırmaya konu olan haber portallarında bütün konularda yayımlanmış toplam haber sayısını tespit etmek ve tüm haber sayıları içinde Süryanilerle ilgili çıkan haber sayısının yüzde oranında karşılığını bulmak mümkün olmamakla birlikte Türk toplumda etnik ve dinsel bir azınlık grubu olarak varlığını sürdüren Süryanilerle ilgili yayımlanmış bu haber sayısının oldukça az olduğu görülmüştür.

Tarama kriterleri bakımından değerlendirildiğinde;

(1) Haber başlığı ile haber metninin neredeyse tamamına yakının uyum içinde olduğu;

(2) Haber başlıklarının tamamında Süryani(ler) ya da Süryanice kelimelerinin yer aldığı;

(3) Otuz iki haber başlığının on beşinde (%46,8) kaynak olarak birincil tanımlayıcıların başlıkta yer aldığı; on yedi haberde ise (%53,2) olay/haberle ilgili birincil tanımlayıcıların durum tanımlarını halkın diline dönüştürerek aktardığı için başlığın ikincil tanımlayıcılar olarak yer aldığı;

(4) Otuz iki haberin yirmi beşinde (%78,3) olay/haberle ilgili olarak düşüncelerine yer verilen kişi(ler); yedi haberde ise (%21,7) olay/haberle ilgili olarak kimsenin düşüncesine başvurulmadığı; düşüncelerine başvuru alanların ise Süryani Cemaati adına görüş açıklayan Turabidin Metropolit, Süryani Sivil Toplum Kuruluşu Başkanı, Süryani Kültür Derneği Başkanı, Süryani Kadim Cemaati Metropolit Vekili, Asuri, Süryani, Keldani Demokratik İnisiyatifi Sözcüsü, Dünya Süryaniler Birliği Kültür Kolu Başkanı vb. kişilerden oluştuğu;

(5) www.cumhuriyet.com.tr haber portalında yayımlanan haberlerin genellikle gazetenin bakış açısını yansıttığı ve yüksek oranda olmasa da haberlerin bir kısmında genellemeler ve klişelere yer verdiği; www.habervaktim.com haber portalında genel haber verme politikasının okurlarını uyarma ve duygularını harekete geçirme üzerine temellendiği; www.hurriyet.com.tr haber portalında yayımlanan haber metinlerinde varsayıma dayalı tezlere yer verme ve duygulara hitap eden bir üslup kullanma oranlarının yüksek olduğu; www.radikal.com.tr haber portalında yayımlanan haberlerde metin içinde vurgulayıcı stratejik noktalama işaretlerine fazla rastlanmadığı, ancak kimi başlıklarda ve manşetlerde bunları görmenin mümkün olduğu; www.zaman.com.tr haber portalının haber metinlerinde ise duyguya dayandırılan ifadelerin oranı ve sıfat kullanımının yüksekliği dikkat çekmekte olduğu; ancak araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan ve öznesi Süryaniler olan toplam otuz iki haberde söz konusu haber portallarının belirgin bir biçimde kendi yayın politikasını/ideolojisini yansıtan haberlere yer vermediği;

(6) Araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan otuz iki haberin yirmi sekizinde (%87,5) 'etken', dördünde (%12,5) ise edilgen bir cümle yapısı kullanıldığı;

(7) Araştırmaya konu olan beş farklı haber portalında yer alan otuz iki haberin yirmi yedisinde (%84,3) olay/haber dengeli, tarafsız, kesin olarak verildiği; öte yandan

söz konusu bu haberlerde habere taraf olan kişi/gruplar da olmadığı için alıntılar kaynağın ağzından çift tırnak işareti kullanılarak aktarılmış ve cümle “dedi”, “belirtti”, “ifade etti” gibi yüklemeler kullanılarak tamamlandığı; araştırmaya konu olan otuz iki haberin sadece birinde (%3,2) haberin taraflarının olduğu; haber portalının, taraflara olan mesafesini koruduğu ve eşit uzaklıkta durduğu; araştırmaya konu olan otuz iki haberin dördünde (%12,5) ise habercinin taraf tuttuğu;

(8) Araştırmaya konu olan otuz iki haberin hiçbirinde biz-onlar karşılığı görülmediği; söz konusu metinlerde ‘biz’ birinci şahıs zamiri kullanılmış olduğu durumlarda bile bu durum olay/haberin kaynağı tarafından kullanıldığı ve haberci tarafından da çift tırnak içinde alıntı yapılarak verilmesine gayret gösterildiği;

(9) Araştırmaya konu olan otuz iki haber, haberde düşüncelerine başvuru olanların söylemlerinin ifade edilme yöntemi bakımından ele alındığında sadece iki haberde (%6,25) “ırkçı ve kışkırtıcı ifadelerin yer aldığı ileri sürülen” (5 nolu haber), “ileri sürdü” (14 nolu haber) yüklemelerinin kullanıldığı görüldüğü; geri kalan otuz haberde ise (% 93,75) haber kaynaklarının ifadeleri ‘dedi’, ‘belirtti’ gibi nötr fiillerle tamamlandığı;

(10) Araştırmaya konu olan otuz iki haber arasında sadece üç haberde (% 9,375) (12, 13, 14 nolu haberler) bazı kelime/cümlelerin tek tırnak işareti kullanılarak ön plana çıkarıldığı; ancak geri kalan diğer haberlerde olay/haberin olduğu gibi verildiği;

(11) Araştırmaya konu olan otuz iki haberin on birinde (%34,375) olay/haberin katılımcısının olmadığı; geri kalan yirmi bir haberde ise (%65,625) olay/haberin katılımcıları mensubu oldukları dinsel grubun adı ile (Süryani papaz, Süryani öğrenci, Süryani milletvekili vs.) tanımlandığı/ifade edildiği;

(12) Araştırmaya konu olan otuz iki haberin sadece ikisinde (%6,25) olay/konunun arka planı verildiği, geri kalan otuz haberde ise (% 93,75) pratikte Türk medyasında yazılmamış bir kuralın somut bir göstergesi olarak olay/konunun arka planına değinilmediği tespit edilmiştir.

Araştırma, elde edilen bu bulgular doğrultusunda haber portallarının, Türkiye’de etnik ve dinsel bir azınlık olarak varlığını sürdüren Süryanilerin temsil edilme sürecindeki rolünü ve katkısını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Araştırmada ulaşılan en dramatik bulgu, incelenen dönemde arşiv taraması sonucu toplanan haber sayısının (bazı haber portallarında 1 yılda iki haber; bazılarında ise dokuz-on haber) yok denecek kadar az olmasıdır. Sadece bu bulgunun varlığı bile etnik ve dinsel azınlık grubu içinde yer alan Süryanilerin nadiren gündeme alındığı ve dolayısıyla yeterince temsil edilmedikleri, temsil edildikleri durumlarda ise genellikle belli bir örüntüye uyularak ve dini kimliklerine atıfta bulunarak (Süryani vekil, Süryani papaz, Süryani öğrenci vb.) gündeme getirildikleri yönündeki varsayımlarımızı pekiştirir niteliktedir. Öte yandan yayınlanan haber içeriklerine bakıldığında ise Süryanilerin haber portallarında yer almasının egemen yapıya entegrasyonlarıyla doğru orantılı olarak gündeme geldiği ve ‘klişe temsil’lerle temsil edilmeleri durumu da varsayımımızı desteklemektedir.

Medya kurumsal yapısı ve misyonu gereği ulusal ve kültürel entegrasyonda işlevsel bir role sahiptir. Bu bağlamda bu çalışmanın temel varsayımları doğrulanmakla beraber bunun tek taraflı bir süreç olmadığı da ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle Türk medyasında entegrasyon süreci çift taraflı olarak işlemektedir: (1) Medya, farklı

kimliklerin görünür olma ve kamusal söylem dünyasına dâhil olmak için ulaşma mücadelesi verdikleri bir alandır. (2) Ancak günümüzde medya açısından sözü edilen işlevsellik/amaç; pazar piyasasının kurallarının geçerli olduğu rekabet ortamında daha çok okunabilmek, izlenebilmek ve benzerlerinin arasından sıyrılabilme için gerekli olan daha ilginç, daha yeni ve daha farklı olanı bulmak ve sergilemek olarak kendini göstermektedir. Bu bağlamda medya, ancak etnik ve kültürel farklılıklar/aykırılıklar meydana getiren bir olay sonrası, belli tartışmaları gündeme getirmektedir. Varolan olumlu örneklerde ise medya genel olarak ulusal entegrasyonu sağlamak için ulusa ait olma duygusunun gelişmesine katkıda bulunacak yayınlar yapmaktan öteye gitmemektedir. Bu durumsa tüm farklı unsurların ulusal toplum içinde erimesine, hayali bir azınlık varlığını sürdürmesine neden olmaktadır.

KAYNAKÇA:

KİTAPLAR, MAKALELER ve TEZLER

- AKÇAM, Taner (2000). **Türk Ulusal Kimliği ve Ermeni Sorunu**, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ANDREWS, Peter Alford (1992). **Türkiye’de Etnik Gruplar**, (Çev.) Mustafa Küpüşüoğlu, İstanbul, Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- BARTH, Fredrik (Der.) (2001). “Etnik Gruplar ve Sınırları”, **Kültürel Farklılığın Toplumsal Organizasyonu**, Çev. Ayhan KAYA – Seda GÜRKAN, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Naz (2001). **Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları**, İstanbul, Su Yayınları.
- ÇEBİ, Murat Sadullah (1997). “Haber İçeriğinin Nesnellik Efsanesi”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, (1), 13-42.
- DURAN, Hasan ve ARIDEMİR, Hakan (2005). ‘Rum Azınlık Özelinde Türkiye’de Uygulanan Azınlıklar Rejimi’, *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, C.1, S.4, (2005), ss.1-16.
- DURSUN, Çiler (2003). “Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek”, **Gazetecilik ve Habercilik**, (Der.) Sevdal Alankuş, İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- DUVAN, Ayşe Özkan (2004). ‘Avrupa Birliği ve Azınlık Hakları’, *Avrasya Dosyası*, C.10, S.2, (Yaz), ss. 190-230.
- EDGAR, Andrew (1998). “Nesnellik, Yanlılık ve Hakika”, **Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar**, (Der.) A. Belsey, R. Chadwick, (Çev.) Nurçay Türkoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, ss. 141-160.
- FENTON, Steve (2001). **Etnisite. Irkçılık, Sınıf ve Kültür**, (Çev.) Nihat ŞAD, Ankara, Phoenix Yayınevi.
- HACKETT, Robert A. (1998). “Bir Paradigmanın Önemi Yitirisi: Haber Medyası Çalışmalarında Yanlılık ve Nesnellik”, (Çev.) Ayşe İnal, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Yıllık 1997-1998, ss. 31-72.
- HALL, Stuart (1997). “The Work Of Representation” **Representation: Cultural Representation and Signifying Practices**, (Der.) S. Hall, London, Sage Publications.
- İLGİN, Leyla (2003). “Söylem ve İdeoloji”, **Söylem ve İdeoloji Mitoloji-Din-İdeoloji**, (Haz.) Barış Çoban ve Zeynep Özarslan, İstanbul, Su Yayınları, ss. 285-297.
- İNAL, Ayşe M. (1996). **Haberi Okumak**, İstanbul, Temuçin Yayınları.

KURUBAŞ, Erol (2004). **Asimilasyondan Tanınmaya-Uluslararası Alanda Azınlık Sorunları ve Avrupa Yaklaşımı**, Ankara, Asil Yayınları, 2004.

KYMLICKA, Will (1999). **Çok Kültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, (Çev.) Abdullah YILMAZ, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, ss. 71-92.

ORAN, Baskın (2001). **Küreselleşme ve Azınlıklar**, Ankara, İmaj Yayınevi.

(2010). **Türkiye’de Azınlıklar-Kavramlar, Teori, Lozan, İç Mevzuat, İhtihat, Uygulama**, İstanbul, İletişim Yayınları.

ÖKTEM, Emre (2005). ‘Türkiye’deki Gayri Müslim Cemaatlerin Durumu’, Seminer Raporları: Türkiye ve Avrupa’da İslam, Devlet ve Modern Toplum, Ankara, Konrad Adenauer Stiftung Yayını.

ÖZER, Ömer (2009). **Eleştirel Haber Çözümlenmeleri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÖZERKAN, Şengül (2009). **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Dokuz Gazete**, İstanbul, Nobel Yayınları.

ÖZTEMİZ, Mutay (2007). “*II. Abdülhamit’ten Günümüze Sosyolojik, Siyasal ve Hukuki Açından Süryaniler*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZGÜR, Nurcan (1999). **Etnik Sorunların Çözümünde Etnik Parti: Hak ve Özgürlükler Hareketi 1989-1995**, İstanbul, Der Yayınları, ss. 38-40;

RİGEL, Nurdoğan (1993). **Kâğıt Kaplanlar**, İstanbul, Der Yayınları.

SARAÇLI, Murat (2006). “*Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Azınlıklar*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SMITH, Anthony D. (1986), **Ulusların Etnik Kökeni**, Çev. Sonay BAYRAMOĞLU –Hülya KENDİR, Ankara, DOST Kitabevi.

ÜRER, Levent (2003). **Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları**, İstanbul, Derin Yayınları.

TAŞDEMİR, Hakan ve SARAÇLI, Murat (2007). “Avrupa Birliği ve Türkiye Perspektifinden Azınlık Hakları Sorunu”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 2, No: 8 ss. 25-35.

TOKGÖZ, Oya (2000). **Temel Gazetecilik**, Ankara, İmge Yayınları.

WEBER, Max (2007). **Sosyolojinin Temel Kavramları**, (Çev.) Medeni Beyaztaş, İstanbul, Bakış Yayınları.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- ARAR, BEZİRGAN Yurdagül ve BİLGİN, Nuri (2010). “GAZETELERDE ÖTEKİLEŞTİRME PRATİKLERİ: Türk Basını Üzerine Bir İnceleme”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 30, Bahar, http://www.ilet.gazi.edu.tr/dergi/30/1_Y_Bezirgan_Arar_N.pdf, 06.12.2010.
- LIDDELL, Henry George ve SCOTT Robert, A Greek-English Lexicon, <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057>, 21.10.2011.
- <http://academic.udayton.edu/race/01race/minor01.htm>, 23.09.2011.
- “Bir Eşitlik Arayışı: Türkiye’de Azınlıklar”, www.minorityrights.org/download.php?id=435, 11.12.2007.
- <http://oxforddictionaries.com/definition/representation>, 20.09.2011.
- <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, 20.09.2011.

HABERLER

- “Bağımsız Süryani aday: Mecliste biz de olmalıyız”, www.cumhuriyet.com.tr, 09.06.2011.

- “Süryanilere tarih şoku”, www.cumhuriyet.com.tr, 26.09.2011.
- “İşte Türkiye’nin ilk Süryani vekili”, www.habervaktim.com, 14.06.2011.
- “HSYK üyeleri Süryani vatandaşların bayramını kutladı”, www.habervaktim.com, 25.12.2011.
- “Süryanilerden Milli Eğitime Büyük Tepki”, www.hurriyet.com.tr, 02.10.2011.
- “Süryanice Soyadı bir insan hakkı”, www.hurriyet.com.tr, 15.07.2011.
- “Süryani vekil: Seçilmem önemli”, www.hurriyet.com.tr, 14.06.2011.
- “Türkiye’nin ilk Süryani milletvekili”, www.hurriyet.com.tr, 12.06.2011.
- “İlk Süryani Konferansı Mardin’de toplanıyor”, www.hurriyet.com.tr, 30.05.2011.
- “Süryani papaz pompalı tüfekte vuruldu”, www.hurriyet.com.tr, 02.05.2011.
- “Süryani öğrencilerin kaldığı evde korkutan yangın”, www.hurriyet.com.tr, 07.04.2011.
- “Süryaniler de ‘çift dil’ istiyor”, www.hurriyet.com.tr, 03.01.2011.
- “Süryanilerin durumu AKP’nin durumunu hiçe sayıyor”, www.hurriyet.com.tr, 03.12.2010.
- “Süryaniler de özür bekliyor”, www.radikal.com.tr, 07.09.2010.
- “Süryaniler: Bakan Çelik ‘Gavur’ dedi. Çelik: Ben öyle bir söz söylemedim, www.radikal.com.tr, 15.10.2010.
- “Mardin’deki Süryani Manastırı’nda 1 milyon yıllık yılan fosili izi”, www.radikal.com.tr, 26.11.2010.
- “Süryaniler de ‘çift dilli yaşam’ istiyor”, www.radikal.com.tr, 03.01.2011.
- “Parçalama sırası Süryanilerde!”, www.radikal.com.tr, 09.01.2011.
- “Süryani papaz vuruldu!”, www.radikal.com.tr, 02.05.2011.
- “Dora’ya Süryani desteği”, www.radikal.com.tr, 18.06.2011.
- “Mardin’de Süryani Dili Anabilim Dalı kuruluyor”, www.radikal.com.tr, 26.06.2011.
- “Süryaniler Adıyaman’da bir araya geldi”, www.radikal.com.tr, 03.07.2011.
- “Süryani Metropolit: Defile ile ilgili hiç kimseye demeç vermedim”, www.zaman.com.tr, 25.09.2010.
- “BDP’nin Kürtçe dediği isimlerin çoğu Ermenice, Süryanice ve Arapça adlardan oluşuyor”, www.zaman.com.tr, 16.12.2010.
- “HSYK üyeleri, Süryaniler’in Noel’ini kutladı”, www.zaman.com.tr, 25.12.2010.
- “Süryani Patriği, Başbakan ile görüştü”, www.zaman.com.tr, 30.03.2011.
- “Süryani federasyonları, Paskalya Bayramı’nı kutlamak için Midyat’a geldi”, www.zaman.com.tr, 23.04.2011.
- “Türkiye’nin ilk Süryani Milletvekili Mardin’den”, www.zaman.com.tr, 16.06.2011.
- “Türkiye’nin ilk Süryani Milletvekili”, www.zaman.com.tr, 13.06.2011.
- “Artuklu Üniversitesi’nde Süryanice kursu başladı”, www.zaman.com.tr, 06.07.2011.
- “Süryanice öğrenen 42 kursiyere sertifikaları törenle verildi”, www.zaman.com.tr, 02.08.2011.
- “Bakan Çelik, Süryani dernek başkanından 6 bin lira tazminat kazandı”, www.zaman.com.tr, 08.07.2011.